

HRIŠĆANSKA DEMOKRATIJA U AUSTRIJI

Rezime

Cilj ovog naučnog rada je razumevanje i objašnjenje mesta i uloge Katoličke crkve u Austrijskom društvu ali i u Austrijskom političkom sistemu za koji se kaže da je sekularan. Posle uvodnog dela koji nam ukazuje na protivljenje Katoličke crkve prema komunizmu i liberalizmu u prošlosti i koji nam podvlači tzv. katolički treći put tj. put Hrišćanske Demokracije, prvi deo naučnog rada detaljno opisuje osnovne elemente koji su doveli do stvaranja Hrišćanske Demokracije među kojima je prvenstveno kontinuirani Politički Katolicizam iz koga je izrastao tzv. Katolički Korporativizam, a zatim sledi drugi deo naučnog rada koji objašnjava implementaciju takvog Političkog Katolicizma u Austrijski politički sistem kroz formiranje tzv. Socijalnog Partnerstva koje čini temelj Austrijskog političkog sistema i koje je zapravo naslednik Katoličkog Korporativizma.

Ključne reči: politički katolicizam, katolički korporativizam, Austrijska narodna partija – OVP, socijalno partnerstvo, hrišćanska demokratija.

UVOD

Iako je Katolička crkva pre II svetskog rata bila izrazito protiv liberalne demokratije (Warner, 2000: 68–69), jer je ona sa svojim zahtevima *individualizma* i *jednakosti* kao i zahtevima sekularizacije društva bila u totalnoj suprotnosti sa *jedinstvom* i *univerzalnošću* kao osnovnim dogmama „katoličke socijalne doktrine“ (Muller and Steininger, 1994: 94–95), ali i sa katoličkom hijerarhijom centralističkog karaktera, ipak bila je protiv i komunizma tj. „narodnih demokratija“ na Istoku zbog svog izričitog ateizma (Kaiser and Wahnout, 2004: 2–3).² S obzirom da je Katolička crkva oduvek smatrala da je neverništvo veći i možda neoprostivi greh nego krivoverstvo koje se može uvek oprostiti i iskupiti, otuda je ipak i uvek verovala u svoju večitu misiju iskupljenja a sa kojom je i žestoke ratove sa Protestantima u XVI i XVII veku zamenila tzv. „katoličkom koordinacijom“ (Davie, 2012: 262–263) na tzv. „tolerantnim teritorijama“ (Costopoulos, 2005: XIII) ne odustajući od već spomenute svoje misije iskupljenja odnosno od ponovnog pokrštanja tj. prevođenja Protestanata u Katolike (Evans, 1999: 8–9). Zbog ovakvog delovanja Katoličke crkve

¹ sanvito@medianis.net

² Papa Leo XIII (*Pope Leo XIII*) je 1891. godine izdao poslanicu „*Rerum Novarum*“ o pravima i dužnostima kapitala i rada u kojoj se usprotivio kako marksizmu tako i neograničenom kapitalizmu (Warner, 2000: str.68-69), ali je ipak marksizam označio kao glavnu pretnju društvenom i moralnom poretku. Vidi: Kaiser and Wahnout, 2004: 2–3.

je u protestantskoj Prusiji u XIX veku nastao čuveni „Bizmarkov Kulturkampf“ (Ibid: 7) tj. „protestantski korporativizam“ (Ibid: 8–9) kao „odbrana protestantske kulture od katolicizma“ (Ibid: 6–7) a koja je zapravo značila bojkot katolika u političkom i privrednom kao i svakom drugom obliku (Boyer, 2001: 26–27).³ Upravo ova matrica „Bizmarkovog protestantskog korporativizma“ (Evans, 1999: 8–9) je 1931. godine poslužila Katoličkoj crkvi za stvaranje „Katoličkog Korporativizma“⁴ (Ibid: 10–11) koji se ipak zbog svoje isključivosti pretvorio u fašizam (Seeleib-Kaiser, 2008: 82–83).⁵

Međutim nakon Drugog svetskog rata, Katolička crkva, koja nije nikada odustala od svog „Političkog Katolicizma“ (Evans, 1999: 8–9) ali ni od protivljenja liberalnoj demokratiji kao „neukrotljivoj“ ili pak od protivljenja „narodnoj demokratiji“ (Sully, 1981: 156–157) kao komunističkoj i bezbožnoj, osnovala je katoličke političke partije na svim katoličkim teritorijama Zapadne Evrope, smatrajući sebe kao jedinog čuvara i zaštitnika Zapadnog Hrišćanstva, i zatražila direktno da Zapadna Evropa ne bude niti liberalna niti revolucionarno-socijalistička već isključivo „hrišćansko-zapadna“. Očigledno je da je stav Katoličke crkve bio uslišen jer su sve katoličke političke partije u tadašnjoj Zapadnoj Evropi, pa tako i u Austriji, nazvane „hrišćansko-demokratskim“ čime je otpočela era tzv. „Hrišćanske Demokratije“ pomoću koje su u mnogim državama Zapadne Evrope na vlasti došle tzv. hrišćanske demokrate koje nisu baštinile niti liberalnu niti komunističku tj. revolucionarno-socijalističku ili bilo koju ideologiju jer su imale izrazitu katoličku osnovu i isključivo želju za moć (Evans, 1999: 12–13).⁶ Uostalom, svi osnivači Evropskog jedinstva 1950.god., Robert Šuman (*Robert Schuman*) i Konrad Adenauer (*Konrad Adenauer*) kao i retko spominjani Alcide de Gasperi (*Alcide De Gasperi*), su bili katolici i „hrišćanske demokrate“ zbog čega su se tada mnoge protestantske države na severu Zapadne Evrope uplašile od stvaranja tzv. „Vatikanske Evrope“.

³ „Bizmarkov Kulturkampf“ je u Prusiji trajao od 1871.god. do 1887.god. kada je ukinut ali ne kao rezultat promenjenog stava kancelara Bizmarka (*Otto Von Bismarck*) prema katolicima već prave panike od rastućeg socijalizma. Vidi: Irving R.E.M., 1979: 14–15.

⁴ Katolički Korporativizam je zvanično otpočeo 1931. godine sa poslanicom „*Quadragesimo Anno*“ koju je izdao tadašnji Papa Pie XI (*Pope Pius XI*) i u kojoj je proglasio rekonstrukciju društvenog poretka sa Korporativizmom kao rešenjem za sve klasne sukobe različitih socijalnih grupa. Vidi: Boyer, 2004: 23.

⁵ Prvi fašizam sa Katoličkim Korporativizmom je nastao 1926. godine pod Benitom Mussolinijem u fašističkoj Italiji koja je tada bila uzor za sve buduće fašističke države pa i nacističku Nemačku. Vidi: Evans, 1999: 10–11.

⁶ Zvanično era „Hrišćanske Demokratije“ otpočinje sa 2. Vatikanskim Većem koje je trajalo tri godine, tj. od 1962. do 1965. godine (Evans, 1999: 12–13) na kojem je najpre 1962. godine Papa Jovan XXIII (*Pope John XXIII*) izdao poslanicu „*Pacem in Terris*“ proglašavajući demokratiju za katoličku vrednost da bi zatim novi Papa Paul VI (*Pope Paul VI*), nakon smrti predhodnog Pape a još uvek u toku zasedanja 2. Vatikanskog Veća, pridodao i drugu poslanicu „*Dignitatis Humanae*“ sa kojom je i versku slobodu tj. toleranciju uveo u katoličku socijalnu doktrinu. Vidi: Van der Vyver, 2001: 658–659.

KATOLIČKI KORPORATIVIZAM I POLITIČKI KATOLICIZAM KAO GENEZA HRIŠĆANSKE DEMOKRATIJE

Kao što smo spomenuli u uvodnom delu, Katolička crkva je u XIX veku bila izričito protiv američkog i britanskog liberalizma čak za nijansu i više nego protiv socijalizma (Evans, 1999: 2–3). Zato je Katolička crkva, na primer u Austrugarskoj Monarhiji, svojoj novoosnovanoj katoličkoj partiji 1891. godine dala naziv „Hrišćansko-socijalna partija“ (Lucardie, 1997: 210–211), jer je kao svoju ideologiju, koju nije imala zbog religiozne osnove delovanja (Wohnout, 2004: 178), proglasila tzv. „Hrišćanski socijalizam“ (Evans, 1999: 10)⁷ a svoje članove partije tzv. „hrišćanskim socijalistima“. Dakle, više je na samom početku parlamentarizma u Austrougarskoj Monarhiji, a kasnije i u 1. Austrijskoj republici, gledala pozitivno na socijalizam nego na liberalizam, smatrajući da socijalizam može uspešno imati tzv. hrišćansku verziju (Ibid: 10).⁸ U stvari, Katolička crkva je u to vreme pomalo nespriprema dočekala parlamentarizam jer je s jedne strane imala neretko nejedinstvene svoje podklase i pored proklamovanog jedinstva kao jednog od osnovnih principa Katoličke religije, dok se sa druge strane suočila sa pojavom masovnih partija liberalnog ili socijalističkog ili pak nacionalnog profila a koje su sve redom uglavnom bile protiv elitističke i antidemokratske već spomenute Katoličke crkve (Sully, 1981: 98–99). U takvoj situaciji u kojoj je došlo do gubitka katoličkog autoriteta i ugroženosti katoličkog identiteta, pogotovo u mešovitim protestantsko-katoličkim sredinama, gde su vođeni i ozbiljni ratovi (Švajcarska, Prusija), Katolička crkva otpočinje sa osnivanjem katoličkih političkih partija sa katoličkim biskupima kao liderima partija i katoličkim sveštenstvom kao članstvom tih istih partija (Wohnout, 2004: 178). Dakle, kompletna i neprikosnovena katolička hijerarhija u partijskim sistemima država Evrope sa kojom je Katolička crkva u XIX veku otpočela svoj otvoreni „Politički Katolicizam“ (Evans, 1999: 8–9) a prva država u kojoj je bila osnovana katolička partija je bila 1820.god. Belgija i to logično zbog blizine „britanskog liberalizma“ i „mešovitog katoličko-protestantskog stanovništva“ (Ibid: 8–9, 2–3).⁹ Na primer, Hrišćansko-socijalna partija (HSP) tj. katolička partija, koju smo već spomenuli, je na početku 1. Austrijske republike čak i bila od 1918. do 1920.god. u koaliciji na vlasti sa socijalistima što dovoljno govori koliko je duboko Katolička crkva bila protiv liberalizma i u okviru njega liberalne demokratije i sekularizma (Sully, 1981: 40–41).

Ipak, kako su u 1. Austrijskoj republici i liberalizam i socijalizam

⁷ Hrišćanski socijalizam je nastao kao pandan marksističkom socijalizmu ali sa ugrađenom korporativnom teorijom koju je na početku 20. veka celovito razradio u svojoj knjizi nemački jezuita Hajnrih Peš (*Heinrich Pesch*) i preimenovao je u solidarizam a zatim i preporučio Papi Piu XI (*Pope Pius XI*) kao hitan program koji je 1931.god. i zvanično proglašen kroz Papsku poslanicu. Vidi: Evans, 1999: 10–11.

⁸ Katolički solidarizam, koji je ugrađen u katoličku socijalnu doktrinu a koju su baštinili „hrišćanski socijalisti“, je za razliku od marksističkog solidarizma uključivao i individualno posedovanje imovine kao preduslov slobode uz, naravno, uvek katolički hrišćanski moral kao garant. Vidi: Sully, 1981: 89.

⁹ Belgiju čine Flamanci protestanti na severu i Valonci katolici na jugu države.

počeli dobijati na ogromnoj masovnosti zasnovanoj na ideologijama, Katolička crkva kao osnivač katoličkih partija, koje su bile zasnovane na katoličkoj religiji a ne ideologiji, je ubrzo shvatila da nisu dovoljne isključivo katoličke partije već je potrebno osnovati široku lepezu različitih katoličkih udruženja koja će masovno uključiti u svoje redove katolike i na neki način pacifikovati ekstremnu podjelu u društvu na liberale i socijaliste tj. kapitaliste i komuniste. Upravo u tom smislu je Katolička crkva počela osnivati razna međuzavisna udruženja slično nekadašnjim srednjovekovnim savezima feudalaca i seljaka ali ovoga puta u obliku nekakvih kooperativnih zadruga u kojima su upravljačku ulogu neretko imali i najsiromašniji seljaci i u kojima je do izražaja u punoj meri došla *katolička koordinacija* i „*solidarizam*“ (Evans, 1999: 10) na tzv. hrišćanskoj osnovi kao osnovni princip, pored *katoličkog jedinstva* i *odgovornosti* kao i *univerzalnosti*, na široko proklamovane „katoličke socijalne doktrine“ (Muller and Steininger, 1994: 94–95).¹⁰ Kako su ovakva katolička udruženja uzela učesće u savetodavnim i zakonodavnim telima 1. Austrijske republike i postavljale se kao nekakvi medijatori između veleposednika i seljaka kao i industrijalaca i radnika naravno sa Katolicizmom kao moralnim garantom (Evans, 1999: 8–9), tako je Katolička crkva sve više imala veru u trasiranje svog „trećeg katoličkog puta“ (Thimoty, 2005: 264–265), u odnosu na liberalizam i socijalizam, zbog čega je ova svoja katolička udruženja nazvala korporacijama proglašivši Katolički Korporativizam uz svoj otvoreni tadašnji Politički Katolicizam kao fundamentalna rešenja, uokvirena u tzv. Hrišćanski Socijalizam, koja će osnažiti već puno puta najavljivanu tzv. „rekatolicizaciju“ i utvrditi već proklamovanu tzv. „rekonstrukciju društvenog poretka“ (Evans, 1999: 10–11).

Međutim, iako je ovaj „treći katolički put“, nazvan Hrišćanskim Socijalizmom, imao dobru ideju pregovaranja radi opšteg dobra i smanjivanja napetosti između liberala i socijalista koji su u to vreme i 1. Austrijskoj republici vodili i međusobne ulične fizičke sukobe (Sully, 1981: 42–43), ipak Katolička crkva je tada olako zamišljala da će u svoja katolička udruženja brzo prevesti sva druga liberalna i socijalistička udruženja, a pogotovo snažna sindikalna udruženja iz tabora socijalista, što naravno nije bilo moguće zbog čega je Katolička crkva 1934. godine proglasila „Austrijsku hrišćansku korporativnu državu“ (Berger, 2010: 82) ukidajući partijski sistem zemlje kao i sopstvenu medijaciju tj. pretvarajući „katoličku koordinaciju“ u isključivo saradnju sa fašistima zbog čega je ovakav sistem nazvan Austro-fašističkim Korporativizmom koji se konačno 1938. godine završio aneksijom 1. Austrijske republike od strane nacističke Nemačke (Seeleib-Kaiser, 2008: 82–83).

Odmah nakon Drugog svetskog rata Katolička crkva se ogradila od „saradnje sa nacistima“ (Binder, 2001: 406–407) i nastavila svoj Politički Katolicizam osnivajući ponovo katoličke partije sa kompletnom svojom katoličkom infrastrukturom kako različitih katoličkih udruženja tako i go-

¹⁰ Upravo katolički solidarizam sa ugrađenim katoličkim korporativizmom kasnije postaje osnova za individualizam i subsidijarnost kao dodatne principe unutar katoličke socijalne doktrine. Vidi: Evans, 1999: 4–5.

tovo svih katoličkih korporacija (Evans, 1999: 8–9, 10–11).¹¹ Jednostavno, gde se stalo uoči II svetskog rata tu se odmah posle rata i nastavilo kao da saradnje sa nacistima nije ni bilo i kao da se nacizam nikada nije ni desio (Heinisch, 2002: XIII, XVI). Prenebregnute su činjenice da su katolički Salzburg i katolički Grac još u 1. Austrijskoj republici bili najveći nacistički centri i da je velika većina nacista, zajedno sa vođom nacističke Nemačke, bila rođenjem sa prostora Austrije (Sully, 1981: 100–101). Umesto tih činjenica, Austrija je proglašena za žrtvu od strane nacizma a Katolička crkva je započela reformu svoje katoličke socijalne doktrine a na osnovu sve jačih pritisaka američkih katolika koji su već dugo tražili konačni ulazak *individualizma* i *liberalne demokratije* u osnovne principe već spomenute katoličke socijalne doktrine (Kaiser, 2001: 624–625).¹² Naravno, ova dugo pripremana tzv. „protestantizacija Katolicizma“ je okončana na 2. Vatikanskom Veću od 1962. do 1965. godine kada su i zvanično *individualizam* i *liberalna demokratija* postale principi katoličke socijalne doktrine čime je ozvaničena era hrišćanskih demokratija u Evropi tj. demokratija u kojima vodeću ulogu imaju „bivše“ katoličke partije a sada „hrišćansko-demokratske“ (Evans, 1999: 12–13). Dakle, katoličke partije su sada dobile ideološki profil koji nisu imale, jer su bile za „treći katolički put“ između liberalizma i socijalizma, čime su osnažile svoju toliko željenu političku ulogu moćnog medijatora sa Katolicizmom kao garantom (Warner, 2000: 206–207).¹³

U tom smislu, u 2. Austrijskoj republici Katolička crkva osniva „17. aprila 1945. godine“ (Pelinka, 1983: 195) Austrijsku narodnu partiju (OVP)¹⁴ i to u „katoličkom manastiru“ (Berger, 2010: 86) u „crvenom Beču“¹⁵ sa kompletnom katoličkom strukturom predhodne Hrišćansko-socijalne partije (HSP) iz 1. Austrijske republike ali za razliku od predhodnog katoličkog Hrišćanskog Socijalizma sada Politički Katolicizam trasira put Hrišćanskoj Demokratiji zbog čega prefiks katoličke partije „hrišćanska“ postaje „narodna“ (Horner, 2001: 745) i zbog čega novostvorena katolička partija (OVP), ali samo u svom imenu, prestaje da bude katolička i postaje „zasigurno gledište Katoličke crkve i svih katolika“ (Binder, 2001:

¹¹ Zbog Katoličke crkve kao idejnog tvorca katoličkih korporacija je i nastao termin „Katolički Korporativizam“. Vidi: Evans, 1999: 8–9, 10–11.

¹² Odmah nakon II svetskog rata je krenuo ogroman pritisak američkih katolika na Katoličku crkvu sa zahtevom da prihvati *individualizam* i *demokratiju* i uvrsti ih u osnovne vrednosti katoličke socijalne doktrine (Reese, 1996: 306–307). Tek posle smrti Pape Pia XII (*Pope Pius XII*) 1958. godine novopostavljeni Papa Jovan XXIII (*Pope John XXIII*) odmah izražava želju za promenama i zakazuje već 1962. godine II Vatikansko Veće. Vidi: Evans, 1999: 260–261.

¹³ Katolička crkva je sa osnivanjem katoličkih partija zapravo, a prilagođavajući se parlamentarnoj demokratiji, zamenila svoj vidljivi monopolistički status za nevidljivi status jedne od najjačih interesnih grupa. Vidi: Warner, 2000: 2–3.

¹⁴ Austrijsku narodnu partiju (OVP) je konkretno osnovao Austrijski kardinal Teodor Inicer (*Theodor Innitzer*) a preko svoga Oto Mauera (*Otto Mauer*) radikalnog katolika koji je i ujedno bio na čelu najjače katoličke organizacije pod nazivom „Katolička Akcija“. Vidi: Rauscher Anton, 1997: 440–441.

¹⁵ Crveni Beč je dobio prefiks „crveni“ još u 1. Austrijskoj republici jer su u njemu stalno bili na vlasti tadašnji socijalisti i socijaldemokrate sa marksističkim idejama. Vidi: Berger, 2010: 72–73.

404–405). Dakle, Austrijska narodna partija (OVP) nije više Hrišćansko-socijalna partija (HSP) sa katoličkim sveštenstvom u svojim redovima već je „hrišćansko-demokratska, narodna, partija“¹⁶ sa isključivo katoličkim aktivistima koji su sada mnogo važniji za neprekidnu katoličku misiju nego isključivo i samo sveštenstvo (Warner, 2000: 6–7).¹⁷ Uostalom, i sam Papa Pie XII (*Pope Pius XII*) je, podvlačeći katolički aktivizam, stalno govorio da njemu nisu potrebni saradnici već aktivisti koji će svojim katoličkim aktivizmom uticati na svest ljudi koja je po katoličkoj socijalnoj doktrini društveno dobro. I upravo taj katolički aktivizam je osnovna nit Hrišćanske Demokratije koji je uvek prisutnom Političkom Katolicizmu pridodao i Katolički Korporativizam koji teži da obuhvati sve pore jednog društva i na taj način obezbedi i osigura Katolicizmu uvek željenu moć (Evans, 1999: 4–5, 10–11).

Dakle, Austrijska narodna partija (OVP), koju mnogi politikolozi nazivaju „sekularnom rukom Katoličke crkve“ (Wohnout, 2001: 181), je sada prepuna „katoličkim aktivistima“ (Conway, 2001: 306–307) koji su svi morali prvo da se dokažu aktivnim radom u katoličkim udruženjima (Pelinka, 2001: 540–541),¹⁸ kao što su to Katolička Akcija i Austrijski Kartel Bratstva (Osterreichischer Cartellverband-OCV),¹⁹ ili pak u katoličkim Ligama radnika i sindikalista kao i privrednika i poljoprivrednika (Sully, 1981: 26–27, 72–73).²⁰ Otuda se za ovu političku partiju kaže da ima indirektno članstvo jer su funkcioneri partije istovremeno i funkcioneri katoličkih udruženja i katoličkih korporacija (Conway, 2001: 298–299).²¹ O tome najbolje govori podatak da je 1980. godine Austrijska narodna partija (OVP) imala samo 300 direktnih partijskih članova pored 1 milion i 200 hiljada partijski indirektnih članova tj. direktnih članova u katoličkim udruženjima i katoličkim korporacijama.²² Ili pak podatak da je Austrijska narodna partija (OVP) 1990. godine bila sa svojih oko 500.000 članova jedna od najbrojnijih Evropskih političkih partija od čijeg je broja članova 46% pripadalo katoličkoj Ligi radnika i sindikalista (OAAB), 38% katoličkoj Ligi poljoprivrednika (OBB) i 13% katoličkoj Ligi privrednika (OWB),

¹⁶ Opširnije vidi: www.oevp.at

¹⁷ Važnost katoličke misije u odnosu na sveštenstvo se ogleda i u odluci Katoličke crkve da uveliko počne upotrebljavati metodu političke distance od temporalnog sveta dok je u njemu i dalje operativno prisutna. Vidi: Warner, 2000: 6–7.

¹⁸ Kompletno liderstvo i članstvo Austrijske narodne partije (OVP) je zapravo sačinjeno od katoličkih aktivista. Vidi: Pelinka, 1983: 216–217.

¹⁹ Dok je još u 1. Austrijskoj republici pored mnogih drugih stvorena jedna od najmoćnijih katoličkih organizacija tj. „Katolička Akcija“, u 2. Austrijskoj republici je Katolička crkva poželela da pridobije i visokoobrazovane ljude pa je u tom smislu i osnovala 1954. god. Kartel bratstva (OCV) sa članstvom od oko 12000 profesora i studenata. Vidi: Binder, 2001: 406–407.

²⁰ Sve tri Lige tj. Liga radnika sa sindikalistima (OAAB) i Liga privrednika (OWB) kao i Liga poljoprivrednika (OBB) su čvrsto uvezane sa mnogim katoličkim udruženjima i organizacijama i tako su kompletno preuzete iz bivše Hrišćansko-socijalne partije (HSP) i ugrađene u Austrijsku narodnu partiju (OVP). Vidi: Muller and Steininger, 1994: 88–89.

²¹ Opširnije vidi: Sully, 1981: 26–27.

²² To znači da su preko 99% članova Austrijske narodne partije (OVP) indirektni članovi jer su svi došli u partiju iz katoličkih udruženja i katoličkih organizacija.

dok je samo 1% bio bez pripadnosti katoličkim udruženjima i korporacijama (Pelinka, 1983: 206–207). Iz svega predhodno rečenog jasno se vidi da je Austrijska narodna partija (OVP) simbioza Političkog Katolicizma i Katoličkog Korporativizma i kao takva osnovni temelj Hrišćanske Demokracije koja podrazumeva pozitivnu osobinu svakog Korporativizma, pa tako i Katoličkog, u smislu dogovaranja i uključivanja svih organizacija rada i kapitala u cilju kreiranja ekonomske i socijalne politike tj. opšteg dobra ali uvek uz moralni garant Katolicizma (Warner, 2000: 206–207).

AUSTRIJSKO SOCIJALNO PARTNERSTVO KAO PARADIGMA HRIŠĆANSKE DEMOKRATIJE

Kao što smo već rekli Katolički Korporativizam je pre II svetskog rata isključio dogovaranje sa socijalistima te tako ostao u saradnji sa fašistima čime je prešao konačno u formu tzv. Austro-fašističkog Korporativizma (Evans, 1999: 10–11, 190–191). Međutim, nakon II svetskog rata, sa prihvatanjem i uvođenjem *individualizma* i *demokratije* među osnovne principe katoličke socijalne doktrine (Ibid: 10–11), Katolički Korporativizam u Austriji započinje saradnju sa socijalistima kako bi zajednički stvorili politički korporativni sistem radi opšteg dobra Austrijskog društva (Talos, 1996: 103–104). U tu svrhu je formirana tzv. „Velika koalicija“²³ na vlasti, sastavljena od isključivo socijalista (SPO) i narodnjaka katolika (OVP), koja je na osnovu međusobnog pariteta (Talos, 1996: 110), pretočenog u Koalicioni dogovor (Sully, 1981: 24–25),²⁴ zauzela sve funkcije u ogromnoj nacionalizovanoj privredi koja je uzgred već bila organizovana i netaknuta upravo na bazi Katoličkog Korporativizma (Talos, 1996: 103–104). Tako su na primer nastavile u kontinuitetu rad katolička Komora privrede (BWK), koja je bila osnovana još 1848. godine, kao i katolička Komora poljoprivrede (LWK) koja je takođe bila osnovana još 1922. godine u Donjoj Austriji. Sa druge pak strane, socijalisti ponovo aktiviraju socijalističku Komoru rada (AK), koja je osnovana još 1920. god., i pridodaju 1945. god. novoformiranu Komoru sindikata (OGB) koja je funkcionalno vezana za već spomenutu Komoru rada (AK) ali sa određenom autonomijom. Da bi Katolički Korporativizam ugradio sebe u tzv. Austrijski Korporativizam, imenovan kasnije kao „Socijalno Partnerstvo“ (Sully, 1981: 23), morao je na bazi pariteta i proporcionalnosti da ustupi mnoštvo funkcija socijalistima u katoličkoj Komori privrede (BWK) i katoličkoj Komori poljoprivrede (LWK) ali i da zauzme toliko željene i nikada pre II svetskog rata ostvarene funkcije u socijalističkoj Komori rada (AK) i socijalističkoj Komori sindikata (OGB) (Talos, 1996: 110). Zapravo, Austrijski Korpora-

²³ Velika koalicija je naziv za zajedničku vlast dve najveće političke partije u političkom sistemu koje su u većini slučajeva dijametralno suprotstavljene. U 2. Austrijskoj republici su to bile Austrijska narodna partija (OVP) i Socijalistička tj. Socijaldemokratska partija Austrije (SPO) koje su 20 godina nakon Drugog svetskog rata bile u „Velikoj koaliciji“ i stvorile mentalitet saradnje. Vidi: Sully, 1981: 20–21.

²⁴ Koalicionim dogovorom tzv. „Velike koalicije“ (OVP i SPO) je 1957. godine nastala čuvena „Komisija za paritet“ koja je po principu jedinstva i tajnosti vremenom postala tzv. „Vlada u senci“. Vidi: Talos, 1996: 108.

tivizam, tj. Socijalno Partnerstvo, zajedno sa ugrađenim Katoličkim Korporativizmom (Seeleib-Kaiser, 2008: 2–3), je postalo ostvarljivo tek onda kada su socijalisti marksisti prešli u socijaldemokrate a katolici konzervativci tj. hrišćanski socijalisti u hrišćanske demokrate. Dakle, tačka spajanja, tj. ugradnje Katoličkog Korporativizma u tzv. Socijalno Partnerstvo u Austriji je bila katolička socijalna doktrina koju je u određenoj meri prihvatila Socijaldemokratija i na taj način postala kompatibilna sa tzv. Hrišćanskom Demokratijom. To znači da je Socijalno Partnerstvo tačnije 70-ih godina prošlog veka nateralo i socijaldemokrate (SPO – socijalisti) i hrišćanske demokrate (OVP – narodnjaci katolici) na takvu vrstu personalne saradnje da obični birači više nisu raspoznavali bilo kakve ideološke razlike između ovih dveju partija koje su nekada bile izrazito suprotstavljene i ekstremne (Talos, 1996: 108).²⁵ Najbolji primer za predhodno rečeno je apsolutna vladavina socijaldemokrata u Austriji od 1970. godine do 1983. godine u čije vreme je savezni kancelar bio socijaldemokrata Bruno Krajski (*Bruno Kreisky*),²⁶ jevrej i bivši socijalista revolucionar (Sully, 1981: 34–35), koji je bio lični prijatelj Bečkog nadbiskupa Franca Keniga (*Franz Konig*), i uz čiji predlog je Dr. Rudolf Kiršlager (*Rudolf Kirschlager*) katolik 1974. godine postao predsednik Austrije i to u dva mandata sve do 1986. godine (Sully, 1981: 48–49, 56–57), i na kraju krajeva uz čiju prećutnu saglasnost je bivši nacista Kurt Valdhajm (*Kurt Waldheim*), iz reda tada opozicione partije narodnjaka katolika (OVP), postao 1972. godine generalni sekretar Ujedinjenih Nacija (UN).

Sve u svemu, jasno je da je Socijalno Partnerstvo formiralo neprestanu potrebu za kompromisom a kompromis, makar i u samoj ideji, je nešto što je uvek bila odlika svakog Korporativizma pa tako i Katoličkog Korporativizma (Evans, 1999: 184–185). Međutim, Socijalno Partnerstvo sa ugrađenim Katoličkim Korporativizmom je otišlo korak dalje jer je zatražilo tačku spajanja tj. onu tačku koja gradi kompromis a ta tačka je upravo postala „katolička socijalna doktrina“ (Fasslabend, 2010: 60–61) koju su socijalisti prihvatili u određenoj meri i postali socijaldemokrate. Samo u ovoj konstelaciji Socijalno Partnerstvo dobija puni zamah i postaje u pravom smislu reči paradigma Hrišćanske Demokratije tj. demokratije koja može biti i socijaldemokratija ali sa hrišćanskim predznakom.

Veoma dobar primer za Austrijsku socijaldemokratiju sa hrišćanskim predznakom je svakako sastav tradicionalno socijaldemokratskih Komore rada (AK) i Komore sindikata (OGB) koji su na paritetnoj i proporcionalnoj osnovi ustupile značajne funkcije narodnjacima katolicima tj. hrišćanskim demokratama koje su naravno organizovano i popunile ta rukovodeća mesta tako što je njih zauzela veoma moćna Frakcija hrišćanskih sindikalista (FCH) (Pelinka, 1983: 250–251) koja uzgred ima autonomiju u odnosu

²⁵ Ovakva vrsta personalne saradnje je proizvela stapanje i bliskost narodnjaka-katolika i socijalista-socijaldemokrata koji su omogućili željenu političku stabilnost. Vidi. Talos, 1996: 106.

²⁶ Kancelar Bruno Krajski (*Bruno Kreisky*) je kao model svoje ekonomske politike, odmah na početku svoje vlasti, proglasio tzv. švedski model socijaldemokratije koji je kasnije nazvan „Austro-kenzijanzmom“ i koji je doneo ogroman prosperitet u Austriji zbog čega su ovom kancelaru Austrijanci ponosno dali nadimak „Kajzer Bruno“ a njegovo vreme vladavine proglasili „zlatnom erom Bruna Krajskog“. Vidi: Kramer, 1996: 166–168.

na Austrijsku narodnu partiju (OVP) čiju organizacionu strukturu uveliko koristi u sprovođenju katoličkih interesa i naravno interesa političke partije narodnjaka tj. hrišćanskih demokrata ali isključivo onih koji su identični sa Katoličkom crkvom (Evans, 1999: 258–259).

Dakle, da podvučemo, Socijalno Partnerstvo sa ugrađenim Katoličkim Korporativizmom je zaista prava paradigma Hrišćanske Demokratije i kruna Političkog Katolicizma u Austriji jer kao što reče čuveni grčki politikolog Stasis Kalivas (*Stathis N. Kalyvas*): Hrišćanska Demokratija je prirodno dete Političkog Katolicizma (Alberti and Leonardi, 2004: 26–27).

ZAKLJUČAK

Nesumnjivo je da je Hrišćanska Demokratija proizvod Političkog Katolicizma koji je nekadašnje fizičke sukobe sa nekatolicima zamenio „katoličkom koordinacijom“, kao što je i nesumnjivo da je „katolička koordinacija“ stvorila Katolički Korporativizam kao neophodni deo Hrišćanske Demokratije. Međutim, ono što zavređuje posebnu pažnju je neverovatna fleksibilnost Katoličke crkve da zarad težnji ka političkoj i svakoj drugoj moći reformiše čak i sopstvenu „katoličku socijalnu doktrinu“, i pored svoje centralističke hijerarhije, i trasira svoj tzv. katolički treći put tj. put Hrišćanske Demokratije kojim je na čudnovat način, i pored teških zahteva liberalne demokratije, zapravo osnažila svoj „katolički aktivizam“ koji je sada još više prisutan i na globalnom nivou, naravno, uvek i u korak sa Hrišćanskom Demokratijom.

LITERATURA

- Alberti Paolo and Robert Leonardi. “The Consociational Construction of Christian Democracy”. In *Christian Democratic Parties in Europe since the End of the Cold War*, edited by Steven Van Hecke and Emmanuel Gerard, 21–41. Leuven: Leuven University Press, 2004.
- Berger Peter. *Christliche Werte und Osterreichische Volkspartei*. Salzburg: Diplomarbeit, Universitat Salzburg, 2010.
- Binder Dieter A. “Von der Rettung des christlichen Abendlandes, und, Europa in uns. Die Osterreichische Volkspartei nach 1945“. In *Christdemokratie in Europa im 20. Jahrhundert*, ed. Michael Gehler und Wolfram Kaiser und Helmut Wohnout, 399–424. Wien: Bohlau Verlag, 2001.
- Boyer John W. “Catholics, Christians and the Challenges of Democracy: The Heritage of the Nineteenth Century“. In *Christdemokratie in Europa im 20. Jahrhundert*, edited by Michael Gehler und Wolfram Kaiser und Helmut Wohnout, 23–59. Wien: Bohlau Verlag, 2001.
- Boyer John W. “Catholics, Christians and the Challenges of Democracy: The Heritage of the Nineteenth Century“. In *Political Catholicism in Europe 1918–45*, edited by Wolfram Kaiser and Helmut Wohnout, 7–45. London: Routledge, 2004.

- Conway Martin. "Catholic Politics or Christian Democracy? The Evolution of Inter-War Political Catholicism. A comment". In Michael Gehler und Wolfram Kaiser und Helmut Wahnout (eds.) *Christdemokratie in Europa im 20. Jahrhundert*, 294–312. Wien: Bohlau Verlag, 2001.
- Costopoulos Philip J. "Introduction". In *World Religions and Democracy*, edited by Larry Diamond, Marc F. Plattner and Philip J. Costopoulos, IX–XXVI. Baltimore and London: The Johns Hopkins University Press, 2005.
- Davie, Grace. "Understanding Religion in Europe: A Continually Evolving Mosaic". In *Religion, Rights and Secular Society*, edited by Peter Cumper and Tom Lewis, 251–270. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2012.
- Evans, Ellen L. *The Cross and the Ballot: Catholic Political Parties in Germany, Switzerland, Austria, Belgium and the Netherlands, 1785-1985*. Boston: Humanities Press, Inc., 1999.
- Fasslabend, Werner. "The Economy and Social Affairs as a Symbiotic Whole – Social Philosophy as the Basis for Social and Economic Policy". In *The European People's Party: Successes and Future Challenges*, edited by Werner Fasslabend and Josef Proll, 57–65. Vienna: Edition Noir, 2010.
- Heinisch, Reinhard. *Populism, Proporz, Pariah: Austria Turns Right – Austrian Political Change, Its Causes and Repercussions*. New York: Nova Science Publishers, Inc., 2002.
- Horner Franz, "Parteienkooperation der europäischen Christdemokraten. Möglichkeiten und Grenzen. Ein Kommentar". In *Christdemokratie in Europa im 20. Jahrhundert*, ed. Michael Gehler, Wolfram Kaiser und Helmut Wahnout, 737–752. Wien: Bohlau Verlag, 2001.
- Irving, R. E. M. *The Christian Democratic Parties of Western Europe*. London: The Royal Institute of International Affairs, 1979.
- Kaiser, Wolfram. "No Second Versailles: Transnational Contacts in the People and Freedom Group and the International Christian Democratic Union 1936-1945". In *Christdemokratie in Europa im 20. Jahrhundert*, ed. Michael Gehler, Wolfram Kaiser und Helmut Wahnout, 616–641. Wien: Bohlau Verlag, 2001.
- Kaiser, Wolfram and Helmut Wahnout. "Introduction". In *Political Catholicism in Europe 1918-45*, edited by Wolfram Kaiser and Helmut Wahnout, 1–6. London: Routledge, 2004.
- Lucardie, Paul. "From Family Father to DJ: Christian Democratic Parties and Civil Society in Western Europe". In *Christian Democracy in the European Union (1945-1995)*, edited by Emiel Lamberts, 210–222. Leuven: Leuven University Press, 1997.
- Muller, Wolfgang and Barbara Steininger. "Christian Democracy in Austria: the Austrian People's Party". In *Christian Democracy in Europe*, edited by David Hanley, 87–100. London: Pinter Publishing, 1994.
- Pelinka, Anton. "Die Österreichische Volkspartei (ÖVP)". In *Christlich-demokratische und konservative Parteien in Westeuropa – Band 1 – Bundesrepublik Deutschland und Österreich*, ed. Hans Joachim Veen, 195–268. Paderborn: Ferdinand Schöningh, 1983.

- Pelinka, Anton. “Die Christdemokraten als europäische Parteifamilie. Ein Kommentar”. In *Christdemokratie in Europa im 20. Jahrhundert*, ed. Michael Gehler, Wolfram Kaiser und Helmut Wahnout, 537–558. Wien: Bohlau Verlag, 2001.
- Rauscher, Anton. “The Influence of Christian Democracy on Socio-cultural Policy in Western Europe”. In *Christian Democracy in the European Union (1945-1995)*, edited by Emiel Lamberts, 439–446. Leuven: Leuven University Press, 1997.
- Reese, Thomas J. *Inside the Vatican: The Politics and Organization of the Catholic Church*. London: Harvard University Press, 1996.
- Seeleib-Kaiser, Martin, Silke van Dyk and Martin Roggenkamp. *Party Politics and Social Welfare: Comparing Christian and Social Democracy in Austria, Germany and the Netherlands*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2008.
- Sully, Melanie A. *Political Parties and Elections in Austria*. London: C. Hurst and Co., 1981.
- Talos, Emmerich. “Corporatism – The Austrian Model”. In *Contemporary Austrian Politics*, edited by Volkmar Lauber, 103–124. Oxford: Westview Press, 1996.
- Timothy, Kirk. “Gerhard Senft, Im Vorfeld der Katastrophe. Die Wirtschaftspolitik des Standestaates: Österreich 1934–1938, Vergleichende Gesellschaftsgeschichte und politische Ideengeschichte der Neuzeit”. In *Religion in Austria*, ed. Gunter Bischof, Anton Pelinka and Hermann Denz, 264–265. Innsbruck: Studienverlag, 2005.
- Van der Vyver, Johan D. “Sphere Sovereignty of Religious Institutions: A Contemporary Calvinistic Theory of Church-State Relations”. In *Church Autonomy*, edited by Gerhard Robbers, 645–682. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2001.
- Warner, Carolyn. *Confessions of an Interest Group: The Catholic Church and Political Parties in Europe*. Princeton and New Jersey: Princeton University Press, 2000.
- Wahnout, Helmut. “Bürgerliche Regierungspartei und weltlicher Arm der katholischen Kirche. Die Christlichsozialen in Österreich 1918-1934”. In *Christdemokratie in Europa im 20. Jahrhundert*, ed. Michael Gehler, Wolfram Kaiser und Helmut Wahnout, 181–207. Wien: Bohlau Verlag, 2001.
- Wahnout, Helmut. “Middle-class Governmental Party and Secular Arm of the Catholic Church: The Christian Socials in Austria”. In *Political Catholicism in Europe 1918–45*, edited by Wolfram Kaiser and Helmut Wahnout, 172–194. London: Routledge, 2004.

CHRISTIAN DEMOCRACY IN AUSTRIA

30

Summary

The aim of this scientific paper is an understanding and an explanation of the place and the role of the Catholic Church in Austrian society but also in the Austrian political system for which say that is secular. After the introductory part which indicates on the opposition of the Catholic Church according to communism and liberalism in the past and which underlines the so-called Catholic third way actually the way of Christian Democracy, the first part of the scientific paper describes in detail the basic elements that led to the creation of Christian Democracy, among which is primarily the continuous Political Catholicism from which grew up the so-called Catholic Corporatism, and then follows the second part of the scientific paper which explains the implementation of such Political Catholicism in the Austrian political system through a formation of the so-called Social Partnership which forms the foundation of the Austrian political system and which is in fact the successor of Catholic Corporatism.

Key words: Political Catholicism, Catholic Corporatism, Austrian People's Party, Social Partnership, Christian Democracy.